

Högskolan
Kristianstad

Högskolan Kristianstad
291 88 Kristianstad
044-250 30 00
www.hkr.se

Självständigt arbete (examensarbete), 15 hp, för
Kandidatexamen i miljövetenskap
VT 2023
Fakulteten för naturvetenskap

Ekologisk kompensation vid exploatering

För klimatanpassning i Åstorps kommun

Anna Nilsson Roos

Författare

Anna Nilsson Roos

Titel

Ekologisk kompensation vid exploatering. För klimatanpassning i Åstorps kommun

Engelsk titel

Ecological compensation in the event of exploitation. For climate adaptation in Åstorp municipality

Handledare

Anders Aronsson, miljöchef, miljökontoret i Åstorps kommun

Julie Magiera, miljöstrateg och inspektör, miljökontoret i Åstorps kommun

Ingemar Jönsson, professor i teoretisk och evolutionär ekologi, Högskolan Kristianstad

Examinator

Lennart Mårtensson, professor i miljöteknik, Högskolan Kristianstad

Sammanfattning

För att ekosystemtjänster som försvinner vid exploatering ska återskapas i Åstorps kommun kan kommunen tillämpa ekologisk kompensation. Av de ekosystemtjänster som förloras har Samhällsbyggnadsförvaltningen identifierat ett särskilt behov för skyfallshantering, svalka vid värmeböljor och kolinlagring för att minska sin sårbarhet mot klimateffekter och begränsa klimatförändring. Fler fördelar för kommunen är att hållbar utveckling, svenska miljömålen och lokala planen Vision 2030 främjas.

Stöd från lagstiftning är dock begränsad för kompensation. Studiens syfte är därmed att analysera hur andra kommuner gått tillväga för att få privata exploatörer att genomföra och bekosta kompensationsåtgärder samt genom intervjuer undersöka lokala exploatörers inställning till ekologisk kompensation och vilken nytta de tror föreslagna kompensationsåtgärder kan leda till för företaget, då kompensation av önskade ekosystemtjänster ökar exploatörernas möjlighet att uppnå EU:s taxonomiförordning för att klassificeras som hållbar verksamhet. Eftersom det är exploatörernas upplevelse som ska undersökas anses kvalitativa intervjuer som lämplig metod, vilket kan ge mer djupgående svar.

Analysen visar att de flesta undersökta kommuner använder exploaterings- och markanvisningsavtal för att reglera kompensation när det är möjligt. Vissa kommuner använder planbestämmelser i kombination med avtalen, vilket också förslås för Åstorps kommun. Överenskommelser mellan kommun och exploatör krävs för övriga kompensationsåtgärder som inte har stöd av lagstiftning. Endast

ett företag ville medverka i intervju, och denna exploatör hade en positiv inställning till kompensation om samma krav ställs på alla. Exploatören ansåg också att dialog mellan kommun och exploatör var viktigt.

Ämnesord

Ekologisk kompensation, kompensationsåtgärder, ekosystemtjänster, exploatering, hållbara verksamheter, Åstorps kommun.

Förord

Jag vill tacka Anders Aronsson och Julie Magiera för deras stöd och uppmuntran under genomförandet av studien samt för att de föreslaget detta intressanta ämne till mitt examensarbete. Jag vill även tacka Ingemar Jönsson för all hans hjälp och för den kunskap han bidragit med i detta arbete.

Innehåll

Inledning	5
Bakgrund	6
Svag lagstiftning	6
Hållbara verksamheter	6
Utgångspunkt för ekologisk kompensation i Åstorps kommun.....	7
Syfte och frågeställningar	8
Avgränsningar	9
Material och metoder.....	10
Datainsamling	10
Analys av kompensation i andra kommuner.....	10
Intervjuundersökning	11
Intervjuguide och genomförande av intervju.....	12
Resultat	14
Lagstiftning	14
Ekologisk kompensation i andra kommuner.....	16
Kompensation i exploaterings- eller markanvisningsavtal	16
Finansiering av kompensationsåtgärder.....	17
Krav eller behov för icke-lagstyrd kompensation i planbeskrivningar.....	17
Planbestämmelser för reglering av kompensation	18
Överenskommelser i samverkan med exploatör	18
Plandokument/strategiska dokument som kompensation är inskrivet i.....	19
Synpunkter från lokal exploatör gällande kompensation.....	20
Diskussion	22
Resultaten från analys och intervjuundersökning	22
Intresse hos exploatörer.....	23
Möjligheter för Åstorps kommun.....	24
Slutsatser.....	27
Litteraturlförteckning.....	28

Inledning

Ekosystem definieras som ett område av natur, vars levande varelser och den abiotiska miljö de lever i samverkar. Ekosystem kan innebära allt från området runt en stubbe till en hel skog (Naturskyddsföreningen, 2021). Fungerande ekosystem som med hjälp av levande organismer skapar funktioner, vilka människan i sin tur nyttjar, är avgörande för vår välfärd och hälsa. Dessa funktioner, så kallade ekosystemtjänster, renar bland annat luft och vatten, producerar mat och dricksvatten, förser oss med rekreation och bidrar med fotosyntes, men reglerar även negativa effekter som uppkommer vid ett förändrat klimat genom exempelvis fördröjning av dagvatten (Naturvårdsverket, u.å. a).

Bortsett från försörjande ekosystemtjänster som ger oss mat, bioenergi och andra förnödenheter har leverans av övriga ekosystemtjänster minskat globalt sedan 1970-talet i takt med att samhällen växer. Största orsaken till förlust av ekosystemtjänster på land är förändrad markanvändning, men klimatförändringar bidrar också allt mer till förlusten (SLU, 2019). Samma trend ses i Sverige, vilket leder till en negativ utveckling för de nationella miljömålen *Begränsad klimatpåverkan*, *Myllrande våtmarker*, *Ett rikt odlingslandskap*, *Ett rikt växt- och djurliv* och *Storslagen fjällmiljö* (Ebenhard, o.a., 2021).

Översvämning, stigande havsnivåer, erosion, torka, skyfall och värmeböljor är alla exempel på effekter som samhällen utmanas av men genom att skapa eller återställa ekosystemtjänster i urban miljö minskar sårbarheten i samhällen samtidigt som biologisk mångfald stärks, människans välbefinnande ökar och hållbar samhällsutveckling främjas (Naturvårdsverket, 2021). I Åstorps kommun har dessa sårbarheter identifierats, i en klimatanpassningsplan av Samhällsbyggnadsförvaltningen, som värmeböljor, skyfall, långvariga regn och översvämning enligt kommunens miljöstrateg¹. Därutöver redovisas även behov av åtgärder för minskade koldioxidutsläpp i planen.

Ekologisk kompensation är ett verktyg som kan användas i samband med exploatering för att undvika nettoförlust av ekosystemtjänster. Begreppet går i linje med principen om att ”förorenaren betalar” då exploatörerna gottgör skador som de orsakar på ekosystemtjänster och biologisk mångfald (Ebenhard, o.a., 2021). Ekologisk kompensation innebär att nya ekosystemtjänster skapas som kan bidra till återställande av miljö kvalitet och värden som förlorats, vilket Sverige åtagit sig att arbeta för genom nationella miljömål och internationella överenskommelser (Ekoplankompassen, 2022a), som exempelvis Konventionen om biologisk mångfald från 1993 (Naturvårdsverket, u.å. b) och fördraget om EU:s funktionssätt som bland annat menar att förorenaren ska betala och att försiktighetsprincipen ska tillämpas vid inverkan på miljön (Naturvårdsverket, 2016). Kompensation är sista steget i en skadelindringshierarki som vid exploatering bör tillämpas enligt internationell standard. Kompensationsåtgärder, som genomförs på annan plats, blir först aktuellt när tidigare steg i

¹ Vik. miljöstrateg, Samhällsbyggnadsförvaltningen i Åstorps kommun. Muntlig kommunikation den 4 april 2023.

skadelindringshierarkin tillämpats, om att skador på miljön ska undvikas, minimeras och avhjälpas på plats (Naturvårdsverket, 2016).

Bakgrund

Svag lagstiftning

Möjligheten att ställa lagmässiga krav på privata exploatörer om att kompensera ekosystemtjänster som förloras vid exploatering är begränsad för kommuner. Kompensationsåtgärder betraktas därför ofta som frivilliga (Ekoplankompassen, 2022b). Enligt Ebenhard, o.a. (2021) behöver det framgå tydligt när och hur kompensation ska tillämpas om ekologisk kompensation ska fungera som styrmedel, men på grund av att lagstiftningen i Sverige är svag och otydlig kan ekologisk kompensation inte betraktas mer än som ett verktyg som tillämpas av exploatörer på eget initiativ.

Hållbara verksamheter

Samband mellan företag och ekologisk kompensation kan hittas i företagens hållbarhetsarbete. EU (2020) anser att hållbarhet och omställning till en klimatneutral, klimatomfattigt motståndskraftig och cirkulär ekonomi är avgörande för att på lång sikt garantera en konkurrenskraftig ekonomi inom unionen. EU har sedan tidigare arbetat med hållbar utveckling genom målen i Agenda 2030 som antogs 2015 och mot klimatförändringar genom Parisavtalet från 2016 men har bedömt att även ett klassifikationssystem på unionsnivå behövs för att klargöra vilka verksamheter som ska anses som miljömässigt hållbara. Syftet med klassifikationssystemet är bland annat att kunna styra kapitalflöden till hållbara investeringar och således uppnå en hållbar tillväxt. En ny förordning, den så kallade taxonomiförordningen, antogs av EU under 2020 och redovisar sex miljömål med tillhörande kriterier för klassificering av verksamheter; begränsning av klimatförändringar, anpassning till klimatförändringar, hållbar användning och skydd av vatten, omställning till en cirkulär ekonomi, förebyggande och begränsning av föroreningar samt skydd och återställande av ekosystem och biologisk mångfald. Miljömässigt hållbara anses de verksamheter som bidrar väsentligt till ett eller flera av målen ovan samtidigt som de inte orsakar betydande skada för övriga nämnda miljömål samt att verksamheten utförs i enlighet med fastställda minimiskyddsåtgärder och överensstämmer med fastställda tekniska granskningskriterier (EU, 2020).

Verksamhetens hänsyn till miljö och hållbarhet anknyter också i ledningskonceptet Corporate Social Responsibility (CSR), där företags sociala ansvar integreras i affärsverksamheten och i verksamhetens samverkan med intressenter. Med socialt ansvar menas att verksamheten tar hänsyn till sociala, ekonomiska och miljömässiga krav samtidigt som intressenters och aktieägares förväntningar tillgodoses. Målet är att uppnå hållbar utveckling och för att anses

som hållbar enligt CSR måste företaget ha en stabil ekonomi och minsta möjliga miljöpåverkan samt agera överensstämmande med samhällets förväntan. Nyttan som fås till verksamheten i gengäld för deras CSR-arbete kan bestå av ökad produktivitet och försäljning, minskade driftkostnader, ökad kundlojalitet, förbättrat anseende, bättre beslutsfattande etcetera (United Nations Industrial Development Organization, 2023). EU förklarar CSR som företagets ansvar för sin inverkan på samhället, och en strategi för CSR är antagen av EU-kommissionen. Strategin ska bland annat resultera i att företagets sociala ansvar blir mer synligt. CSR bidrar till ett mer enat samhälle och för EU är CSR viktigt då konceptet leder till att företagen blir mer hållbara (Europeiska Kommissionen, u.å.).

Utgångspunkt för ekologisk kompensation i Åstorps kommun

En förstudie till denna rapport, med titeln *Identifiering av kompensationsåtgärder för klimatanpassning vid exploatering i Åstorps kommun*, gjordes i samband med verksamhetsförlagd utbildning hos Samhällsbyggnadsförvaltningen i Åstorps kommun. Förstudiens syfte var att identifiera lokalt anpassade kompensationsåtgärder för privata exploatörer vid nybyggnation och förändrad markanvändning. Detta gjordes genom en omvärldsanalys och inventering av nuläge i Åstorps kommun gällande natur och markanvändning. Nulägesinventeringen kunde visa att främst åkermark drabbas vid utbyggnad i exploateringsområden som pekats ut i kommunens översiktsplan, men även betesmark och trädbevuxna gräsytor försvinner i mindre utsträckning (Roos, 2023). Vid exploatering av dessa områden förloras exempelvis ekosystemtjänster för reglering av vattenflöde vid kraftigt regn, svalka vid värmeböljor och kolinlagring (Hasselberg, Johansson, Månsson, Roland, & Westlin, 2015). Med exploatör menas den privatperson, företag eller kommun som initierar eller genomför byggprojekt, men även staten kan agera som exploatör (Boverket, 2019).

Eftersom betes- och åkermark (hädanefter jordbruksmark) levererar ekosystemtjänster som kommunen är i behov av för att minska sin sårbarhet mot klimatförändringar, men som inte kan kompenseras genom att skapa ny jordbruksmark, består krav eller överenskommelser med privata exploatörer istället av att de ska genomföra och bekosta kompensationsåtgärder som skapar ekosystemtjänster för skyfallshantering, svalka vid värmeböljor och kolinlagring. För att åtgärderna ska bli genomförbara inom exploateringsområdet och inte bara på annan plats har det också föreslagits i förstudien att Åstorps kommun i sitt kompensationsarbete bör följa balanseringsprincipen (Roos, 2023). Balanseringsprincipen är en kompensationsmodell som utgår från skadelindringshierarkin och där de två sista stegen, som i balanseringsprincipen benämns som utjämna och ersätta, betraktas som kompensationsåtgärder. Avhjälpa skada i enlighet med skadelindringshierarkin, eller återställa som det ibland kallas, ses därmed också som kompensation. Till skillnad från skadelindringshierarkin medför balanseringsprincipen att kompensation kan genomföras inom exploateringsområdet med liknande ekosystemtjänst eller på annan plats med likartad eller annan typ av ekosystemtjänst (Ekoplankompassen, 2022c).

Föreslagna kompensationsåtgärder i förstudien som skapar önskade ekosystemtjänster är plantering av träd/alléer och häckar, gröna tak, trä som byggnadsmaterial, gräsytor och olika former av öppna dagvattenlösningar som växtbäddar, fördröjningsdammar, svackdiken och mindre våtmarker. Träd eller alléer och våtmarker inbegriper alla tre funktioner, även om hanteringen av skyfall är begränsad för träd. Åtgärderna kan däremot kombineras för att uppnå önskad effekt, vilket även kan leda till fler fördelar för verksamheten och samhället (Roos, 2023). Vegetation är bullerdämpande, kan reducera föroreningar i både luft och vatten, ökar välmående och kan vid rätt utformning också vara estetiskt tilltalande och bidra med rekreation (Naturvårdsverket, 2017).

Exploateringsstrycket anses som högt i Åstorps kommun och en viss andel mark ägs av kommunen enligt kommunens planarkitekt². Riktlinjer för både exploaterings- och markanvisningsavtal finns i Åstorps kommun. Avtal mellan kommun och exploatör kan användas vid behov för att styra genomförandet av detaljplanen, exploateringsavtal för privat mark och markanvisnings-/markövertätelseavtal för mark som ägs av kommunen (Boverket, 2015). Riktlinjerna som finns i Åstorp beskriver att exploateringsavtal utvecklas i fas med detaljplan tillsammans med exploatör samt att kommunikation mellan kommunen och exploatör ska starta tidigt under planprocessen. Slutligen ska avtalet godkännas av exploatören innan detaljplanen antas av kommunen. Riktlinjer för markanvisningsavtal ger istället information om att markanvisning till exploatör sker genom direktanvisning då exploatören anmäler sitt intresse, markanvisningstävling med förslag på utformning och anbud av exploatör eller genom anbudsförfarande med framtagande av ett prospekt och annonsering av markanvisningen (Åstorps kommun, 2017).

Politikerna i Åstorps kommun har tagit fram en vägledande plan på hur de vill att kommunen ska se ut i framtiden. Planen, med namnet Vision 2030, antogs av kommunfullmäktige under 2020 och består av tre inriktningsmål som nyttjar kommunens närhet till natur, dess centrala läge i Öresundsregionen och deras goda kommunikationer; god livskvalitet, hållbar framtid och möjlighet att växa. God livskvalitet inkluderar bra boendemiljöer, trygghet och att alla ska känna sig delaktiga. Med hållbar framtid menas hållbarhet för natur, klimat och människor. Väl fungerande skolor och möjlighet för företag och föreningar att växa sammanfattar inriktningsmålet möjlighet att växa (Åstorps kommun, 2023).

Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att undersöka hur krav utifrån Samhällsbyggnadsförvaltningens rådighet kan ställas på privata exploatörer i Åstorps kommun, eller överenskommelser göras, för att de ska genomföra och bekosta ekologiska kompensationsåtgärder på egen mark vid nybyggnation eller förändrad markanvändning. Genom intervjuer ska även exploatörernas

² Planarkitekt, Samhällsbyggnadsförvaltningen i Åstorps kommun. Muntlig kommunikation den 14 april 2023.

inställning till kompensationsåtgärder undersökas, för att slutligen lämna förslag på hur ekologisk kompensation kan regleras för privata exploatörer i Åstorps kommun.

Utifrån studiens syfte har följande frågeställning tagits fram:

- Används planbestämmelser i andra kommuner för att ställa krav om kompensation?
- Vilka möjligheter finns utöver planbestämmelser att påverka privata exploatörer till att genomföra och bekosta kompensationsåtgärder?
- Har lokala exploatörer en positiv eller negativ inställning till ekologisk kompensation?
- Kan privata exploatörer i sitt hållbarhetsarbete se nytta av att genomföra och bekosta kompensationsåtgärder som skapar ekosystemtjänsterna skyfallshantering, svalka vid värmeböljor och kolinlagring?

Avgränsningar

Studien omfattar endast kompensation av ekosystemtjänster för skyfallshantering, svalka vid värmeböljor och kolinlagring. Kommunernas olika förutsättningar vid tillämpning av kompensation undersöks inte i analysen. Förslag till Åstorps kommun tar därför inte hänsyn till exempelvis tillgång och behov av resurser och kompetens.

Förslag på hur ekologisk kompensation med hjälp av krav eller överenskommelser kan regleras i Åstorps kommun för privata exploatörer ska överensstämma med politikernas vision för kommunen och ta hänsyn till exploatörernas åsikter om kompensation. Rutiner och riktlinjer för arbetssätt och genomförande inom kommunens organisation lämnas istället till Samhällsbyggnadsförvaltningen för ett vidare arbete.

Material och metoder

Datainsamling

Material har samlats in från Google med sökorden ekosystem, ekosystemtjänster, förlust av ekosystemtjänster, ekologisk kompensation, CSR, GDPR och riktlinjer exploateringsavtal Åstorps kommun. Material från Boverkets webbsida har samlats in med sökorden markanvisningsavtal, kvartersmark, planbestämmelser och exploatör. Miljöbalken (MB) och plan- och bygglagen (PBL) har studerats för att identifiera regler med koppling till ekologisk kompensation vid exploatering. Därutöver har Ekoplankompassens webbsida varit till stor hjälp för information om ekologisk kompensation. Muntlig kommunikation med tjänstemän på Samhällsbyggnadsförvaltningen och Tekniska kontoret i Åstorps kommun har främst använts för att förtydliga regler i PBL och beskriva Åstorps kommuns utgångspunkt för ekologisk kompensation. All muntlig kommunikation som publiceras i rapporten har godkänts av berörda personer.

Analys av kompensation i andra kommuner

Rapportens frågeställningar besvaras delvis genom en analys av hur andra kommuner reglerar ekologisk kompensation för privata exploatörer. Valet av kommuner till analysen baseras på skriftligt material som är framtaget av kommuner och tillgängligt på Ekoplankompassens webbsida. Ekoplankompassen är en webbsida som skapats av Hållbar Utveckling Skåne i samarbete med Högskolan Kristianstad för att samla information om ekologisk kompensation från olika kommuner, myndigheter, aktörer och studier. Dokument om riktlinjer eller metod för kompensation finns där för Göteborgs, Helsingborgs och Västerås Stad samt Linköpings, Svedala och Sölvesborgs kommun, varför dessa kommuner ingår i denna studiens analys. På Ekoplankompassens webbsida finns studier av forskningsprojektet MuniComp, akronym för *Ekologisk kompensation som styrmedel – ett kommunperspektiv* (Jönsson o.a., 2021), där kompensation i Helsingborgs Stad och Lomma kommun undersökts. Två av deras studier används som underlag i denna rapport, vilket medför att även Lomma kommun kan inkluderas i analysen. Samtliga kommuner som har delat med sig av skriftligt material till Ekoplankompassen ingår i analysen, någon avgränsning efter kommunernas storlek eller geografiska läge görs inte.

Analysen bestod av sex frågor som innefattade om kommunerna skriver in kompensation i exploaterings- eller markanvisningsavtal, hur kompensationsåtgärder bekostas, om kommunerna formulerar krav eller behov för icke-lagstyrd kompensation i planbestrivningen, om de använder planbestämmelser för reglering och om överenskommelser görs med exploatörer samt vilka plandokument eller strategiska dokument som kommunerna skriver in kompensation i. Frågorna undersöktes för samtliga kommuner som ingår i analysen.

I de fall tillräcklig information inte hittats i kommunernas skriftliga dokument om kompensation för att besvara frågorna i analysen har sökning efter ytterligare information

utgått ifrån skriftliga presentationer eller inspelade intervjuer av Hållbar Utveckling Skåne. Dessa intervjuer har genomförts med delaktiga personer i kommunernas kompensationsarbete, och som även dessa publicerats på Ekoplankompassens webbsida. Höijer och Terning (2022) som arbetar som verksamhetsutvecklare och planarkitekt i Sölvesborgs kommun beskrev i sin presentation att kommunen i några detaljplaner testat att skriva in förslag på kompensationsåtgärder som inte har stöd av lagstiftning, men att dessa planer överklagats. Gabrielsson (2022), plansamordnare i Svedala kommun, berättade i sin intervju att kompensation är inskrivet i kommunens översiktsplan. För att kontrollera det som angavs i intervjun och presentationen har detaljplaner för Sölvesborgs kommun och översiktsplan för Svedala kommun sökts på respektive kommuns webbsida.

I oktober 2020 antog kommunfullmäktige i Sölvesborg deras vägledande dokument vid kompensation (Höijer & Terning, 2022). Samtliga detaljplaner som är pågående eller nyligen avslutade har därför granskats efter information om kompensationsåtgärder i planbeskrivningen. Av de elva detaljplaner i Sölvesborgs kommun som undersökts är sex detaljplaner pågående, fyra fick laga kraft under 2022 eller 2023 och en avslutades under 2023. Ingen av de undersökta detaljplanerna som avslutats eller fått laga kraft innehöll information i planbeskrivningen om kompensation. Av samtliga pågående detaljplaner har en detaljplan med förslag på kompensationsåtgärder på privat mark överklagats. Enbart i en annan pågående detaljplan hittas information om kompensation i planbeskrivningen, men endast i samband med fällning av träd och att de inom planområdet kan kompenseras på naturmark eller kvartersmark (Sölvesborgs kommun, 2022b) Med kvartersmark menas all mark inom ett planområde som inte är allmän plats eller vattenområde (Boverket, 2022a). Denna detaljplan har i skrivande stund inte överklagats.

Intervjuundersökning

Syftet med intervjuerna är att utreda huruvida privata exploatörer i Åstorps kommun är positivt eller negativt inställda till ekologisk kompensation och om deras hållbarhetsarbete kan gynnas av föreslagna kompensationsåtgärder. Intervjuerna ska därmed besvara de två sista frågorna i rapportens frågeställning. Kvalitativ metod bedöms som lämplig eftersom undersökning med hjälp av intervjuer kan medföra mer djupgående svar av deltagarnas upplevelser, jämfört med kvantitativ metod i form av enkätundersökning där statistik är mer intressant. Kvalitativa intervjuer är dock tidskrävande och urvalet av undersökningspersoner bör därav vara begränsad (Kvale & Brinkmann, 2017).

Intervjuundersökningen förbereddes genom att undersökningens syfte klargjordes samt genom kunskapsinhämtning om ekologisk kompensation, lagstiftning som kan kopplas till kompensation, hur företag kan arbeta med hållbarhet samt olika teorier och tekniker för intervjuer. Enligt Kvale och Brinkmann (2017) besvarar dessa förberedelser frågor om intervjuens varför, vad och hur, vilka anses som nyckelfrågor för planering och tematisering av intervjuundersökningar för att rätt intervjufrågor ska kunna formuleras.

Samhällsbyggnadsförvaltningen i Åstorps kommun bidrog med kontaktuppgifter till fem exploatörer som är aktiva i olika geografiska områden i kommunen. Förfrågan om att medverka i en intervjuundersökning om ekologisk kompensation i samband med exploatering skickades med mejl till samtliga fem företag. Fler intervjuer än så bedömdes inte hinna genomföras, men ansågs fortfarande som tillräckligt många för att svar skulle kunna generaliseras. Enligt Kvale och Brinkmann (2017) är det lätt att antalet intervjuer blir för många, vilket kan medföra att tillräckligt med tid inte läggs på förberedelser till intervjuerna och analysering av svaren. Intresset för att medverka i en intervju var dessvärre lågt bland de tillfrågade och endast ett företag var intresserat av att medverka. Ett företag förklarade att omstrukturering i deras organisation inte möjliggjorde en intervju inom ämnet den närmaste tiden. I slutskedet av studien tackade ett annat företag nej till intervju på grund av tidsbrist och övriga två återkom aldrig med svar. Enligt Kvale och Brinkmann (2017) är det dock möjligt att genomföra en kvalitativ undersökning med endast en intervju och då göra en mer noggrann tolkning.

På grund av ny lagstiftning av EU som tillämpas från 2018 om att personuppgifter endast får samlas in på strikta villkor och måste skyddas mot missbruk (Europeiska Kommissionen, 2016) hanteras inga personuppgifter i denna rapport, svar i intervjun är därav anonyma.

Intervjuguide och genomförande av intervju

På grund av begränsad erfarenhet av att genomföra intervjuundersökningar och för att ekologisk kompensation är ett stort ämne valdes en strukturerad intervju till undersökningen. Mer flexibla intervjuer, det vill säga halvstrukturerade intervjuer, kan innebära mer livliga och svårhanterliga svar. Strukturerade intervjuer är också vanligare vid hypotesprövande frågor (Kvale & Brinkmann, 2017), som denna undersökning till viss del omfattas av. En intervjuguide skapades med frågor i strategisk ordningsföljd. Första frågan ställdes för att försäkra att deltagarna förstod innebörden av ekologisk kompensation. Eftersom kompensation inte tillämpas i Åstorps kommun hade en kort förklaring om skadelindringshierarkin, syftet med kompensation och principen om att förorenaren ska betala förberetts. För flera av de efterföljande frågorna skrevs följdfrågor in i intervjuguiden för att säkerställa utförliga svar, som särskiljs i intervjuguiden genom indragen text. En direkt fråga om de hade kunnat åtaga sig att genomföra och bekosta kompensationsåtgärder ställdes sist i intervjun för att ge deltagarna en möjlighet att reflektera över tidigare frågor och svar om hållbarhet och eventuell nytta som kan uppnås av att genomföra åtgärderna. Enligt Kvale och Brinkmann (2017) är denna typ av fråga lämplig att ställa i slutet, efter att deltagarna beskrivit sina synpunkter i ämnet.

Intervjun genomfördes ansikte till ansikte på företagets kontor. Två personer från företaget deltog i intervjun, som spelades in och därefter skrevs ut ordagrant, för att slutligen sammanfattas i rapporten. Enligt Kvale och Brinkmann (2017) är inspelade intervjuer som överförs till skrift vanligaste metoden för att genomföra kvalitativa intervjuer. I denna studie resulterade 32 minuters inspelad dialog i fyra sidor text.

Följande frågor ställdes under intervjun, och i presenterad följd:

Hur väl känner ni till begreppet ekologisk kompensation?

Kommunen ser behov av skyfallshantering, svalka vid värmeböljor och lagring av koldioxid för att anpassa sig till förutsedda klimateffekter och begränsa klimatförändringar. Naturen levererar många olika funktioner som människan och samhällen är i behov av, så kallade ekosystemtjänster. Vid exploatering av jordbruksmark, grönytor och vegetation försvinner ekosystemtjänster som bidrar till skyfallshantering, svalka och kolinlagring. Åstorps kommun är därför intresserad av att använda ekologiska kompensationsåtgärder för att skapa dagvattendammar, diken, grönytor och gröna tak samt plantering av träd och annan vegetation. Vad är er inställning till att ansvara för och bekosta kompensation av detta slag?

Anser ni det som rättvist att den som orsakar skada på miljön också ska ersätta förlorade värden, som exempelvis ekosystemtjänster? Hade en tydligare lagstiftning som medför att alla har samma krav på kompensation påverkat er inställning till att tillämpa kompensation?

EU antog under 2020 en ny förordning om klassificering av företag som vill anses som hållbara, så kallade taxonomiförordningen, som bland annat innefattar miljömålen begränsning av klimatförändringar, anpassning till klimatförändringar samt skydd och återställande av ekosystem och biologisk mångfald. EU uppmuntrar också företag att ta ansvar för sin inverkan i samhället och leda CSR (Corporate Social Responsibility). I ert hållbarhetsarbete, använder ni någon strategi för CSR eller för att klassificeras som hållbar enligt taxonomiförordningen?

Ser ni en möjlighet i att nämnda kompensationsåtgärder kan bidra till att ni uppfyller EU-taxomin och därmed klassificeras som hållbar? Om era exploateringsprojekt består av en beställare, har ni erfarenhet av att beställaren ställer krav på er i projektet om hållbarhet eller hänsyn till miljö?

Vilken nytta upplever ni kan uppnås för företaget av att ni i ert hållbarhetsarbete kompenserar ekosystemtjänster som förloras vid exploatering?

Hade ni genom överenskommelse med kommunen kunnat åtaga er att genomföra och bekosta kompensationsåtgärder, även om åtgärderna inte har stöd av lagstiftning?

Finns där någon begränsning eller villkor som avgör att ni accepterar åtgärderna? (Exempelvis omfattning eller kostnad för åtgärderna).

Resultat

Lagstiftning

Eftersom lagstiftning gällande ekologisk kompensation vid exploatering anses som svag och otydlig undersöktes möjligheter för kommuner att ställa krav på privata exploatörer i MB och PBL.

Svensk lagstiftning stödjer främst kompensation för intrång i skyddade områden som omfattas av MB, exempelvis naturreservat och Natura-2000 enligt 7 kap. 7 och 29 §, och intrång i allmänna intressen som orsakas av verksamheter enligt 16 kap. 9 § (Ekoplankompassen, 2022b). Betydande skada för skyddade djur- eller växtarter, antingen genom bevarandet av arterna eller på deras livsmiljöer i naturområden, viloplats och fortplantningsområden men även skador på miljö i form av förorening i mark och vatten (10 kap. 1 § MB) ska ansvarig verksamhet avhjälpa fram till skadan upphört (2 kap. 8 § MB). Vid betydande skada för bevarandet av skyddade arter eller på deras livsmiljöer ska ansvarig verksamhet, i de fall miljön inte kan återställas eller i väntan på återställande, kompensera förlorade miljövärden (10 kap. 5 § MB).

I PBL finns inte ekologisk kompensation inskrivet (Ekoplankompassen, 2022b), men det finns bestämmelser i PBL som kan användas i samband med kompensation för att till viss del reglera utformningen av planområdet. Planbestämmelser är de krav, villkor, begränsningar eller förbud som utifrån PBL och Boverkets föreskrifter om detaljplan får användas för att reglera användningen av mark och vatten inom ett specifikt område. Detaljplanen får dock inte vara mer detaljerad än vad som behövs för att planens syfte ska uppnås (Boverket, 2022b).

Kommunen får i detaljplaner bestämma utformningen av vegetation och markyta (4 kap. 10 § PBL) samt åtgärder för skydd mot störningar, varav aktuella för Åstorps kommun är skydd mot översvämning och eventuellt även skydd mot omgivningsstörningar (4 kap. 12 § PBL). Skydd mot omgivningsstörningar kan enligt kommunens planarkitekt³ exempelvis vara reduktion av ljusföroreningar från en byggnad som påverkar ljuskänsliga arter, så som fladdermöss. Vegetation kan i dessa situationer användas för att minska ljusspridningen. Skydd mot omgivningsstörningar kan också vara rening av dagvatten som rinner till en känslig recipient genom att införa öppna dagvattenlösningar. Behovet av åtgärderna behöver dock ha påvisats genom utredning då privata exploatörer lätt kan ifrågasätta åtgärder som ska genomföras på egen mark. När det gäller bestämmelser för utformning av markyta och vegetation grundas behovet ofta på säkerhets- eller hälsoskäl. Vidare menar kommunens planarkitekt att PBL är tolkningsbar, vilket ökar risken för att detaljplaner överklagas om krav med osäkert stöd från lagstiftning ställs. Eftersom planprocessen är lång och en överklagan kan leda till att arbete utförts i onödan säkerställer kommunen hellre detaljplanens

³ Planarkitekt, Samhällsbyggnadsförvaltningen i Åstorps kommun. Muntlig kommunikation den 14 april 2023.

genomförande genom att ställa färre krav. Bestämmelser om skyddsåtgärder mot översvämning bedömer däremot kommunens planarkitekt som lättare att införa i Åstorps kommun, då marken generellt har låg infiltration.

Planbestämmelser som kommunen anser behövs skrivs in i plankartan i detaljplanen och en planbeskrivning om hur planen ska genomföras och förstås inkluderas (4 kap. 30-31 § PBL). Planbeskrivningen ska bland annat innehålla information om underlaget till detaljplanens utformning, planens syfte och om exploateringsavtal ska användas eller markanvisningar genomföras (4 kap. 33 § PBL).

Ska exploateringsavtal användas måste dock kommunen anta riktlinjer över avtalets utgångspunkter och mål inklusive kostnadsfördelningar för genomförandet av detaljplaner (6 kap. 39 § PBL). Exploatörer kan enligt avtalet åta sig att genomföra eller bekosta åtgärder för allmänna platser och anläggningar för vattenförsörjning eller avlopp samt andra åtgärder som behövs för att detaljplanen ska kunna genomföras (6 kap. 40 § PBL). Exploateringsavtal görs mellan kommun och privat exploatör men villkoren i avtalet får inte vara annat än som stöds av PBL och LAV (lag om allmänna vattentjänster). Krav som inte stöds av lagstiftning innefattar bland annat krav på byggnaders tekniska egenskaper som går utanför PBL, krav på energieffektivitet kan ges som exempel (Boverket, 2015). Även i exploateringsavtal behövs därav behovet av åtgärderna, så som fördrojning eller omhändertagande av dagvatten, påvisas för området enligt kommunens planarkitekt⁴.

Genomförs kompensationsåtgärder med syfte att förbättra en allmän plats för att områdets behov av allmänna platser ska tillgodoses får kommunen bestämma att kostnaden för åtgärderna ska fördelas mellan fastighetsägarna i området på ett rimligt och rättvist sätt (6 kap. 24 § PBL), i de fall kommunen är huvudman för den allmänna platsen. Ersättningen som kommunen kan ta ut gäller både vid anläggning och förbättring av allmänna platser (Boverket, 2015). Kommunens planarkitekt⁵ berättar också att kompensationsåtgärder på allmän plats kan bekostas med vinsten från försäljning av kommunal mark till privata exploatörer och regleras i plankartan om behov av åtgärderna finns, alternativt använda markanvisningsavtal när kommunal mark säljs som exploatören måste ingå för att köpa marken. Enligt Boverket (2015) kan markanvisningsavtal användas både när kommunal mark ska överlåtas eller upplåtas för bebyggelse men precis som för exploateringsavtal måste kommunen ta fram riktlinjer för markanvisningar. Villkor i markanvisningsavtal får endast utformas utifrån vad markägaren civilrättsligt får avtala om, det vill säga stöd behövs av PBL och LAV samt exempelvis avtalslagen och kommunallagen. Däremot medför markanvisningsavtal enligt Ekoplankompassen (2022d) att kommunen som markägare i förhandlingen om marken lättare kan få exploatören att godkänna finansiering av kompensationsåtgärder.

⁴ Planarkitekt, Samhällsbyggnadsförvaltningen i Åstorps kommun. Muntlig kommunikation den 14 april 2023.

⁵ Planarkitekt, Samhällsbyggnadsförvaltningen i Åstorps kommun. Muntlig kommunikation den 14 april 2023.

Även om riktlinjer har hittats för exploaterings- och markanvisningsavtal i Åstorps kommun menar chefen för tekniska kontoret⁶ att de framtagna riktlinjerna inte innehåller tillräckligt med information för att avtal ska kunna användas, istället agerar kommunen ofta själv som exploatör och säljer färdigexploaterad mark till andra aktörer.

Ekologisk kompensation i andra kommuner

Syftet med frågorna i analysen var att besvara de två frågeställningarna om huruvida andra kommuner använder planbestämmelser för att reglera kompensation och vilka andra möjligheter som finns för att få privata exploatörer att genomföra och bekosta kompensationsåtgärder.

Analyserade kommuner har arbetat olika länge med ekologisk kompensation. Först ut bedöms Helsingborgs Stad, Lomma kommun och Göteborgs Stad ha varit. Helsingborgs Stad har haft som mål sedan 1999 att arbeta med kompensation och tog politiska beslut om att använda balanseringsprincipen 2007. Lomma kommun var första kommun i Sverige 2007 att ta fram en detaljplan med bestämmelser om kompensation vid exploatering (Kjeller, Jönsson, & Franzén, 2021). Göteborgs Stad antog riktlinjer för frivillig kompensation av natur- och rekreationsvärden i samhällsplaneringen under 2008/2009 och har därefter vidareutvecklat riktlinjerna till att omfatta även ekosystemtjänster, som antogs av kommunfullmäktige 2017 (Göteborgs Stad, 2018).

Kompensation i exploaterings- eller markanvisningsavtal

Exploaterings- eller markanvisningsavtal används i de flesta undersökta kommuner för att reglera kompensation i samband med privata exploatörer, se tabell 1. Både exploaterings- och markanvisningsavtal för att säkerställa genomförandet av kompensationsåtgärder inom eller i närheten av exploateringsområdet används i Linköpings kommun (2021) och Lomma kommun, men för den senare har särskilda områden för kompensationsåtgärder pekats ut i översiktsplanen enligt Kjeller, Jönsson, och Franzén (2021). Västerås Stad (2015) använder också exploaterings- och markanvisningsavtal men menar att exploateringsavtal används för att säkerställa att privata exploatörer genom överenskommelse genomför och bekostar åtgärder utanför planområdet, vilket är vanligaste lokaliseringen i Västerås Stad på grund av platsbrist. För Svedala kommun och Göteborgs Stad hittas endast information om exploateringsavtal, vilket i Göteborgs Stad (2018) omfattar både åtgärder som exploatören gått med på att genomföra och åtgärder som kommunen genomför men som bekostas av exploatören. Precis som i Linköpings och Lomma kommun ska åtgärderna i Göteborgs Stad genomföras inom eller i närheten av planområdet i första hand och i de fall en exploatering

⁶ Chef för Tekniska kontoret i Åstorps kommun. Muntlig kommunikation den 3 maj 2023.

bidrar med förlust av flera olika värden kan kompensation ske på olika platser (Göteborgs Stad, 2018). Information om avtal för reglering av kompensation hittas inte för Sölvesborgs kommun.

Finansiering av kompensationsåtgärder

Enligt Kjeller och Jönsson (2021) använder Helsingborgs Stad exploateringsavtal vid detaljplanering men sedan 2014 skrivs inte längre termer för kompensation in i exploateringsavtalen på grund av ny PBL-lagstiftning från 2015 med skärpta regler för exploateringsavtal och särkrav. Kompensationsåtgärder som ska genomföras utanför planområdet finansieras med vinsten från markförsäljning, i de fall kommunal mark säljs till privata exploatörer, genom att kommunen öronmärker en summa pengar i exploateringsprojektet som speglar kompensationskostnaden. Idén är att kompensation på privat mark ska bekostas av exploatören men då möjligheten att ställa krav på privata exploatörer begränsas av lagstiftning genomförs åtgärder inom planområdet istället på allmän plats (Kjeller, Jönsson, & Franzén, 2021).

Även Lomma och Svedala kommun tar hjälp av markförsäljning för att bekosta kompensationsåtgärder. Förutom via avtal och markförsäljning skriver Lomma kommun att exploatörerna även kan bekosta och genomföra åtgärder själva på egen mark med hjälp av externa konsulter, medan Svedala kommun istället anger annan intern finansiering som alternativ till avtal och markförsäljning. Svedala kommun skriver också att kostnaden ska ske i den grad som bedöms rimlig (Kjeller, Jönsson, & Franzén, 2021 och Svedala kommun, u.å.). I Västerås Stad (2015) och Göteborgs Stad (2018) bekostas kompensationsåtgärder av exploatören, aningen genom avtal eller överenskommelse. Linköpings kommun (2021) skriver också att kompensationsåtgärder ska bekostas av exploatören, men ger ingen tydligare förklaring om hur. Någon tydlig förklaring om hur kompensation ska bekostas av privata exploatörer finns inte heller för Sölvesborg, mer än att kommunen öronmärker en summa pengar som motsvarar kompensationskostnaden och att den summan ska belasta exploateringsprojektet (Sölvesborgs kommun, 2020).

Krav eller behov för icke-lagstyrd kompensation i planbeskrivningar

Åtgärderna ska i Sölvesborgs kommun också helst genomföras inom eller i närheten av exploateringsområdet (Sölvesborgs kommun, 2020), men annars skiljer sig Sölvesborg från de flesta andra kommuner i analysen genom att förslag på kompensationsåtgärder har skrivits in i planbeskrivningen för åtminstone en detaljplan. Markägaren är då ansvarig för att genomföra åtgärderna (Sölvesborgs kommun, 2021) men planen har överklagats till mark- och miljödomstolen i två skrivelser och därför inte genomförts än (Sölvesborgs kommun, 2022a). Kommunen anger dock inte vad som överklagats i detaljplanen.

I Helsingborg skrivs förslag på kompensationsåtgärder eller information om påverkan på ekologiska och rekreativa värden in i stort sett alla detaljplaner, hur väl förslagen beskrivs varierar dock (Kjeller & Jönsson, 2021). Lomma kommun gör en kompensationsutredning i detaljplaneprocessen där förslag på kompensationsåtgärder skrivs in, om viktiga värden eller funktioner påverkas negativt enligt kommunens miljövärdesbedömning (Kjeller, Jönsson, & Franzén, 2021). I vissa fall föreslås kompensationsåtgärder redan i miljövärdesbedömningen som görs innan samråd, medan kompensationsutredningen ofta görs efter samråd. Detta medför att berörda aktörer inte alltid får information om kompensationsåtgärder i detaljplanen, men principen med kompensation förklaras i samtliga av Lommas detaljplaner. Information om ekologiska och rekreativa värden som påverkas och som planeras att bevaras finns också i detaljplanerna (Kjeller & Jönsson, 2021).

Planbestämmelser för reglering av kompensation

Både Linköpings kommun (2021) och Göteborgs Stad (2018) skriver att planbestämmelser för bland annat utformning av vegetation, markyta och allmän plats eller skydd mot översvämning, omgivningsstörningar och erosion kan bli aktuellt för att tillgodose allmänna intressen. Västerås Stad (2015) anger att de använder planbestämmelser för att reglera kompensationsåtgärder inom planområdet när det är möjligt. För övriga kommuner hittas inte information om planbestämmelser men Sölvesborgs kommun skriver i sitt vägledande dokument att åtgärder inom planområdet exempelvis kan vara föreskrivande av gröna tak (Sölvesborgs kommun, 2020). Huruvida föreskrivande av gröna tak i Sölvesborg och genomförande av kompensationsåtgärder på allmän plats i Helsingborg kan tolkas som planbestämmelser är osäkert, vilket förklarar ordvalet oklart i tabell 1.

Överenskommelser i samverkan med exploatör

Samtliga kommuner visar förståelse för att åtgärder som inte stöds av PBL är frivilliga för exploatören att genomföra och bekosta, och majoriteten av kommunerna beskriver också behovet av samverkan med exploatörer. Svedala kommun (u.å.) anger att exploateringsavtalen, som uppfattas även innehålla frivilliga åtgärder, tas fram i samverkan med exploatören. Likaså Västerås Stad (2015) skriver in åtgärder i avtal efter överenskommelse med exploatören och enligt Jasinski (2022), som arbetar med kompensationsåtgärder i kommunen, berör dialogen med privata exploatörer dels varför Västerås Stad arbetar med ekologisk kompensation men även kostnaden för föreslagna kompensationsåtgärder. För Linköpings kommun (2021) går det att läsa att kompensation på privat mark tillämpas frivilligt genom samverkan mellan kommun och exploatör om stöd från lagstiftning saknas. Även i Helsingborg och Lomma finns fall då kompensationsåtgärder utformats i samverkan med exploatör (Kjeller, Jönsson, & Franzén, 2021) och kompensationsarbetet betraktas många gånger som överenskommelser med exploatörer och inte som krav (Kjeller & Jönsson, 2021).

Plandokument/strategiska dokument som kompensation är inskrivet i

Förutom i Sölvesborgs kommun har kompensation skrivits in i alla kommuners översiktsplaner (ÖP), Göteborgs Stad (2018) skriver det dock i en fördjupad översiktsplan (FÖP). Sölvesborgs kommun (2020) anger istället att kompensation tas upp i kommunens grönplan som antogs 2019 och i byggnadsnämndens mål. Undersökning av detaljplaner (DP) i Sölvesborgs kommun visade att kompensation har tagits upp i två detaljplaner, men att detta inte tillhör normen. I tabell 1 anges därför inte detaljplan för Sölvesborg, i samband med inskrivande av kompensation i plandokument.

Fem av sju kommuner skriver in kompensation i detaljplaner, för Svedala kommun (2018) hittas endast information om att kompensation tas upp i översiktsplanen. Andra dokument som kompensation skrivs in i, utöver översikts- och detaljplaner, är grönstrukturprogram och stadsplan i Helsingborg och naturmiljöprogram och lokala miljömål i Lomma (Kjeller, Jönsson, & Franzén, 2021) samt naturvårdsprogram i Linköpings kommun (2021) och övergripande program i Göteborgs Stad (2018), som även är ensam om att skriva att behovet av kompensationsåtgärder undersöks i bygglovsskedet om detaljplan saknas. För Västerås Stad (2015) hittas endast information om att kompensation tas upp i översiktsplanen och detaljplaner.

Tabell 1. Analys av hur ekologisk kompensation regleras för privata exploatörer i Helsingborgs Stad, Lomma och Svedala kommun, Västerås Stad, Sölvesborgs och Linköpings kommun samt Göteborgs Stad. För tomma rutor har information inte hittats i kommunernas dokument eller i studier av MuniComp.

Reglering av ekologisk kompensation	Helsingborg	Lomma	Svedala	Västerås	Sölvesborg	Linköping	Göteborg
Skrivs kompensation in i exploaterings- eller markanvisningsavtal?	Inte sedan 2014	Exploateringsavtal och markanvisningsavtal	Exploateringsavtal	Exploateringsavtal och markanvisningsavtal		Exploateringsavtal och markanvisningsavtal	Exploateringsavtal
Hur bekostas kompensationsåtgärder?	Genom markförsäljning eller av exploatör	Genom markförsäljning eller av exploatör (avtal eller egen vilja)	Genom markförsäljning, avtal med exploatör, annan intern finansiering	Av exploatör (avtal eller överenskommelse)	Av exploatör	Av exploatör	Av exploatör (avtal eller överenskommelse)
Formuleras krav eller behov för icke-lagstyrd kompensation i planbeskrivningar?	Förslag på kompensationsåtgärder	Förslag på kompensationsåtgärder			Förslag på kompensationsåtgärder		
Används planbestämmelser för reglering av kompensation?	Oklart			Ja	Oklart	Ja	Ja
Har överenskommelser gjorts i samverkan med exploatören gällande kompensationsåtgärder?	Ja	Ja	Ja	Ja		Ja	Ja
Vilka plandokument/strategiska dokument är kompensation inskrivet i?	ÖP, DP, stadsplan, grönstrukturprogram	ÖP, DP, naturmiljöprogram, lokala miljömål	ÖP	ÖP, DP	Grönplan, byggnadsnämndens mål	ÖP, DP, naturvårdsprogram	FÖP, DP, övergripande program

Synpunkter från lokal exploatör gällande kompensation

Personerna från företaget som deltog i intervjuundersökningen om exploatörers inställning till ekologisk kompensation ansåg sig känna till innebörden av ekologisk kompensation, men endast i stora drag. Skadelindringshierarkin, syftet med kompensation och principen om att förorenaren ska betala förklarades därför för att missförstånd vid efterkommande frågor skulle undvikas.

Exploatören har en positiv inställning till kompensation och intresse finns i företaget av att genomföra kompensationsåtgärder som skapar dagvattendammar, diken, grönytor, gröna tak samt plantering av träd och annan vegetation men de menade att allt handlar om pengar. Åtgärderna kommer medföra ökade kostnader som ingen är intresserad av att betala. Vinstmarginalen är låg för exploatörer och kostnaden kommer därför skjutas fram i ledet, vilket resulterar i dyrare tjänster och dyrare produkter på marknaden. Företaget har exempelvis i ett par projekt försökt införa nya och innovativa lösningar för hållbar dagvattenhantering men inte fått gehör för förslagen. Diken har däremot varit lättare att införa, om plats finns.

Att den som orsakar skada på miljön också ska ersätta förlorade värden ansåg de som rättvist, även om de inte instämde helt om att förlust av ekosystemtjänster i samband med exploatering betraktas som skada. De tycker dock att alla behöver följa samma regelverk för att det ska vara korrekt. Om inte krav ställs på alla exploatörer om kompensation blir prissättningen annorlunda, vilket kan skapa konkurrensfördelar för de företag som inte har krav då priset i slutändan blir lägre men samtidigt ansåg de att företag kan bli mer attraktiva på lång sikt genom att kompensationsåtgärder genomförs.

Exploatören har ingen särskild strategi för CSR eller för att klassificeras som hållbar enligt EU:s taxonomiförordning, men de gör vad de kan för att deras avtryck på miljön ska bli så litet som möjligt och ser därför potential till att företaget kan uppnå mål i EU:s taxonomiförordning. Som exempel på hållbarhet uppgav de företagets elbilar och att de även börjat titta på eldrivna maskiner. Exploatören har erfarenhet av att vissa kommuner värderar hållbarhet högt och att de därför behöver kunna presentera sitt hållbarhetsarbete för att bli aktuella för projekt där. De tror också att kraven på exploatörer kommer bli fler i framtiden och att det därför är viktigt att vara förberedd. Redan nu ställer beställarna krav, oavsett om det är en privat beställare eller kommunal, på hållbarhet och hänsyn till miljö i både organisationen och på specifika projekt, men då främst för byggnaden. Än så länge anser de att kraven på organisationen, det vill säga administrationsdelen, är relativt lätta att uppnå. De är dock rädda för att fler krav leder till att det blir svårare för mindre företag, som de även betraktade sig själva som, att starta nya projekt och att exploatering istället kommer centraliseras till stora företag.

Frågan om de genom överenskommelse med kommunen kan åta sig att genomföra och bekosta kompensationsåtgärder som inte stöds av lagstiftning var svår för dem att svara på, men viktiga förutsättningar beskrevs som samsyn på kompensation i kommunen. En annan viktig förutsättning de beskrev var att kompensationsåtgärderna som kommunen vill att

exploatörerna ska genomföra och bekosta bör vara kända för exploatörerna redan innan projekt planeras. Helst ser de att kompensationsåtgärder skrivs in i detaljplanen för att även privatpersoner ska involveras. Vidare menade de att kommuner säljer mark alldeles för billigt och föreslog att exploatörer som genomför och bekostar kompensationsåtgärder enligt kommunens önskan ska gynnas genom att markpriset höjs för de exploatörer som inte kompenserar.

Diskussion

Resultaten från analys och intervjuundersökning

I analysen om kompensation i andra kommuner ses att avtal används av de flesta kommuner för att reglera kompensationsåtgärder för privata exploatörer och att några av kommunerna även använder planbestämmelser när det är möjligt. Helsingborg ger ofta förslag på kompensationsåtgärder i detaljplaner och i vissa detaljplaner föreslår även Lomma åtgärder, men däremot informerar Lomma om behovet av kompensation i alla sina detaljplaner. Utifrån vad som framkommit i analysen har Sölvesborg skrivit in förslag på kompensationsåtgärder i en detaljplan och behov av kompensation i en annan detaljplan. På grund av att Sölvesborg skriver i detaljplanen som innehåller förslag på åtgärder att kompensationsåtgärder ska ske och att den privata exploatören är ansvarig för att de föreslagna åtgärderna utförs (Sölvesborgs kommun, 2021) kan detta tolkas som ett krav och risk finns att föreslagna kompensationsåtgärder har lett till att den aktuella detaljplanen överklagats. Orsaken till överklagan har dock inte fastställts i analysen, men eftersom krav som inte har påvisade behov kan ifrågasättas av exploatörer anses inte detta uttryckssätt för kompensation som lämpligt för Åstorps kommun.

I de fall kompensationsåtgärder betraktas som frivilliga uppskattas ett gott samarbete mellan kommun och exploatör som betydelsefullt för att exploatörerna genom överenskommelser ska åtaga sig att kompensera ekosystemtjänster som försvinner på egen mark vid nybyggnation. I analysen framkom också att kompensationsåtgärder som bekostas med hjälp av vinsten från försäljning av kommunal mark inte är lika vanligt bland undersökta kommuner. Ska vinsten från markförsäljningen bekosta kompensationsåtgärder uppskattas ett större förarbete krävas, då metoden enligt Kjeller, Jönsson och Franzen (2021) medför att kompensationen behöver värderas och beräknas ekonomiskt för att kommunen ska kunna öronmärka rätt summa pengar i exploateringsprojektet. Metoden har också visat sig i Helsingborg fungera bättre vid exploatering i stadsmiljö än av jordbruksmark. Fördelen är dock att åtgärderna inte är kopplade till en detaljplan och kan därmed genomföras utanför planområdet vid platsbrist (Kjeller, Jönsson, & Franzén, 2021).

Tomma rutor i analysens tabell innebär inte nödvändigtvis att kommunerna inte använder undersökta metoder vid tillämpning av ekologisk kompensation. Tomma rutor betyder endast att information för att besvara frågorna i analysen inte har hittats. För tillämpning av kompensation i Lomma och Helsingborg har studier av MuniComp använts som underlag i analysen. Plandokument i Sölvesborgs och Svedala kommun har också undersökts för att besvara frågor i analysen. Att olika typer av källor använts för olika kommuner bör beaktas eftersom information som hämtats från kommuners riktlinjer inte behöver stämma överens med hur kommunerna tillämpar ekologisk kompensation i verkligheten, då dessa dokument enbart är vägledande. Det optimala hade varit att granska detaljplaner i samtliga kommuner för att undersöka hur kompensation tillämpas, vilket inte har varit möjligt inom tidsramen för denna studie.

I intervjun med en privat exploatör framgick det att exploatören hade en positiv inställning till ekologisk kompensation men att kompensation som är inskrivet i detaljplaner uppfattas som mer rättvis då alla som exploaterar inom området, inklusive privatpersoner, innefattas av samma krav. Exploatören ansåg även det som viktigt att känna till de villkor som exploatering i kommunen medför, innan projekt planeras. Samverkan och dialog mellan kommun och exploatör togs också upp i intervjun som viktigt. Eftersom undersökningen enbart bestod av en intervju erhöles dock inga generella svar för exploatörer i Åstorps kommun, svaren som gavs i intervjun kan därför endast betraktas som ett företags egen åsikt. För att Åstorps kommun ska ta hänsyn till exploatörernas synpunkter bör svar från flera intervjuer analyseras.

Intervjuad exploatör tror att företaget blir mer attraktivt om de genomför och bekostar frivilliga kompensationsåtgärder, vilket innebär att de behöver presentera sitt kompensationsarbete för omvärlden. De föreslog även ett annat alternativ vid försäljning av kommunal mark till privata exploatörer som inte används av andra kommuner. Förslaget om att priset på tomten kan anpassas utifrån om exploatören åtar sig att genomföra och bekosta kompensationsåtgärder eller inte, tros öka möjligheten för att ekosystemtjänster kompenseras av privata exploatörer. Enligt exploatören i intervjun är det ofta pengar som styr huruvida kompensation kommer tillämpas av exploatörer, men om markpriset är högre för de som inte vill bekosta kompensationsåtgärder uteblir ekonomiska fördelen med att inte tillämpa kompensation.

Intresse hos exploatörer

Det finns en chans att exploatörer som har en negativ inställning till kompensation kan utvecklas till att bli mer positiva efter hand som kommuner arbetar med kompensation. I Svedala kommun har exploatörernas syn på kompensationsåtgärder förbättrats till att vara mer positiv idag, jämfört med hur det var i starten för tio år sedan (Gabrielsson, 2022). Även i Lomma kommun ses en förbättring av exploatörernas inställning till kompensation genom åren, framför allt för större företag som ser marknadsföring och skapande av mervärde för samhället som fördelar. Problem uppstår främst i samband med mindre åtgärder som ska genomföras av mindre företag, vilket i Lomma kommun har resulterat i att en del frivilliga kompensationsåtgärder inte genomförts (Kjeller, Jönsson, & Franzén, 2021). I likhet med Lomma kommun och intervjuad exploatör, som tror att kompensationsåtgärder bidrar till att företaget blir mer attraktivt, har även samband mellan kompensation och marknadsföring uppmärksammats i Göteborg. Göteborgs Stad (2018) menar att viljan hos många företag om att ha en hög profil i miljösammanhang leder till att frivilliga kompensationsåtgärder genomförs, så länge åtgärderna bedöms som rimliga för exploatören.

Samband ses mellan CSR-konceptet och EU:s taxonomiförordning genom att CSR kan bidra till att företag uppnår EU:s taxonomiförordning, om deras hållbarhetsarbete involverar åtgärder mot klimatförändringar, föroreningar eller hållbar vattenanvändning, åtgärder för omställning till cirkulär ekonomi eller åtgärder som gynnar ekosystem och biologisk mångfald. På samma sätt kan EU:s taxonomiförordning även ses som en del av CSR.

Exploatörer som kompenserar ekosystemtjänsterna skyfallshantering, svalka vid värmeböljor och kolinlagring har potential att uppnå EU:s taxonomiförordning genom tre olika mål. Kompensationsåtgärder som leder till kolinlagring kan bidra till målet om att bekämpa klimatförändringar då koldioxid är den växthusgas som på grund av stora utsläpp har störst inverkan på global uppvärmning (Bogren, Gustavsson, & Loman, 2019), medan kompensationsåtgärder som skapar svalka vid värmeböljor eller hanterar skyfall och ökad nederbörd istället bedöms bidra till anpassning av klimatförändringar. Alla tre ekosystemtjänster skapas med hjälp av vegetation eller grönytor och i vissa fall även av ytvatten. Flera av kompensationsåtgärderna som föreslagits i förstudien, exempelvis gröna tak och våtmarker, eller en kombination av åtgärder så som träd och växter intill en dagvattendamm kan därmed även bidra till målet om skydd eller återställande av ekosystem och biologisk mångfald.

Kommuner bör i deras dialog med exploatörer informera om sambandet mellan föreslagna kompensationsåtgärder, CSR och EU:s taxonomiförordning samt vilken nytta som kan skapas för exploatören, för att motivera dem till att genomföra och bekosta frivilliga kompensationsåtgärder.

Möjligheter för Åstorps kommun

Undersökning av MB och PBL samt Boverkets tolkning av PBL visar att rådande lagstiftning till stor del inte stödjer kompensation i samband med exploatering. Skador på miljön ska i första hand undvikas och därefter minimeras i enlighet med skadelindringshierarkin. Vid exploatering kan dessa stegen tillämpas genom god planering och hänsyn vid utformning av verksamheten enligt Naturvårdsverket (2016). I de fall skador på miljön ändå uppstår är möjligheten för kommuner att ställa krav på privata exploatörer begränsad, inte minst om kompensationsåtgärder ska genomföras på privat mark. Det finns ingen heltäckande lösning som möjliggör för kommuner att ställa krav på kompensation, men trots att majoriteten av analyserade kommuner använder en kombination av olika metoder för att kompensationsåtgärder ska genomföras och bekostas av privata exploatörer kvarstår åtgärder som inte stöds av lagstiftning.

För att öka möjligheten att fler kompensationsåtgärder genomförs och bekostas av privata exploatörer kan Samhällsbyggnadsförvaltningen i Åstorps kommun bredda sin idé om att åtgärderna ska genomföras på privat mark, till att även inkludera genomförande på allmän plats. Då kan åtgärder som kommunen eventuellt ändå är tvungen att genomföra för att tillgodose området behov av allmänna platser istället bekostas av omkringliggande exploatörer. En annan fördel som ses i Helsingborg enligt Kjeller, Jönsson och Franzén (2021) är att kompensationsåtgärder som genomförts på allmän plats har lett till att exploatörernas inställning till kompensation förbättrats eftersom de då ser vad pengarna används till.

Trots att Åstorps riktlinjer för exploaterings- och markanvisningsavtal för närvarande inte är fullständiga uppskattas avtal i kombination med planbestämmelser som lämplig metod för att säkerställa att de kompensationsåtgärder som har stöd av lagstiftning genomförs och bekostas av exploatören. Av de ekosystemtjänster som enligt förstudien bör kompenseras vid exploatering i Åstorps kommun anses skyfallshantering som lättast att styra med hjälp av planbestämmelser och avtal, då behovet av dagvattenhantering i flera områden redan påvisats i kommunens klimatanpassningsplan. I klimatanpassningsplanen har även behov av svalka vid värmeböljor redovisats. Träd reglerar temperatur och luftfuktighet enligt Naturvårdsverket (2017) och planbestämmelser om vegetation kan därav också vara en möjlighet till kompensation i Åstorps kommun, så länge hälsoskäl för åtgärderna kan påvisas. Finns känsliga recipienter i kommunen bedöms också planbestämmelser för skydd mot omgivningsstörningar fungera i områden där behov för rening av dagvatten finns, vilket kan innebära att exploatören blir tvungen att införa dagvattenlösningar som inkluderar vegetation. Detta eftersom vegetation, som nämnts tidigare, har en reducerad effekt på föroreningar i dagvatten.

Exploaterings- och markanvisningsavtal som förklarar tillämpning av kompensation bidrar till att förutsättningarna är kända för exploatörerna innan de planerar projekt i kommunen, och enligt Ekoplankompassen (2022d) är tydlighet om ekologisk kompensation viktigt inför förhandling med exploatörer. Att Åstorps kommun har ett högt exploateringstryck tros vara en viktig förutsättning för att reglering av kompensation genom markanvisningsavtal ska fungera. Denna bedömning stärks av erfarenhet i Sölvesborgs kommuns, där det enligt Højjer och Terning (2022) upplevts som svårare att ställa krav om trycket för exploatering är lite lägre.

Åstorps kommun bör utreda vidare om möjlighet finns att anpassa markpriset utifrån om exploatörer vill genomföra och bekosta kompensationsåtgärder eller inte, i de fall kommunal mark säljs till privata exploatörer. Förslaget som exploatören gav i intervjun är intressant eftersom exploatörer då inte får någon ekonomisk fördel av att inte genomföra och bekosta kompensationsåtgärder. Antalet situationer då kommunen själv behöver genomföra åtgärderna antas därför minska jämfört med om kompensationsåtgärder finansieras med hjälp av vinsten från markförsäljning, men i likhet med när pengar tas från markförsäljningen kommer exploatörens förslag troligtvis medföra att åtgärderna behöver värderas ekonomiskt. Precis som för markanvisningsavtal underlättar förmodligen ett högt exploateringstryck i Åstorps kommun för att metoden ska fungera. När kommunen istället säljer färdigexploaterad mark blir kommunen själv ansvarig för att kompensation tillämpas, vilket bör göras för att kommunen ska föregå med gott exempel. I annat fall ges motiv till privata exploatörer att neka kompensationsåtgärder som inte stöds av lagstiftning.

De tre ekosystemtjänster som önskas återställas eller skapas med föreslagna kompensationsåtgärder går i linje med visionen politikerna har för Åstorps kommun. Boendemiljöer, människors hälsa och klimatet gynnas av ökad vegetation i samhället, bland annat på grund av renare luft och vatten, ökat välmående, lagring av koldioxid och reducerat buller. Renare luft och vatten kan också innebära ökad trygghet för kommunens invånare, i

form av bättre hälsa. Kompensation av förlorade ekosystemtjänster ger också företagen möjlighet att växa med en mindre påverkan på miljön.

Att bestämma arbetsätt inom kommunens organisation och ta fram riktlinjer för kompensation uppskattas som ett stort och tidskrävande arbete. Exempelvis tog det tre år för Västerås Stad att gemensamt mellan flera förvaltningar ta fram sitt dokument över stadens arbetsätt för kompensation enligt Jasinski (2022), innan det antogs av kommunfullmäktige. Hur riktlinjerna ska se ut i Åstorps kommun och vilken metod som ska användas för att bedöma kompensation får kommunen själv utarbeta, om de utifrån denna studie bestämmer att kompensation ska tillämpas i Åstorps kommun vid exploatering.

Slutsatser

Analys av hur andra kommuner har gått tillväga för att få privata exploatörer att genomföra och bekosta kompensationsåtgärder har genomförts för att ge förslag på lämplig metod för Åstorps kommun, men för att även privata exploatörers inställning och åsikter om kompensation ska tas hänsyn till gjordes även en intervjuundersökning.

Av analyserade kommuner är exploateringsavtal- och markanvisningsavtal vanligaste metoden för att reglera kompensation för privata exploatörer och i några av kommunerna används planbestämmelser i kombination med avtalen, i de fall stöd från PBL finns. För att alla exploatörer ska ha samma krav och förutsättningarna vid exploatering ska vara kända innan projekt planeras föreslås att även Åstorps kommun ska använda planbestämmelser och skriva in kompensation i avtal när det är möjligt. På detta sätt nyttjar också kommunen det lagstöd som finns. Kompensationsåtgärder som inte har stöd av lagstiftning anses istället som frivilliga. Om dessa ska genomföras och bekostas av exploatörer bedöms en dialog och ett gott samarbete mellan kommun och exploatör som viktigt. Exploatörernas motivation till att genomföra och bekosta kompensationsåtgärder som skapar ekosystemtjänsterna skyfallshantering, svalka vid värmeböljor och kolinlagring tros öka om kommunen i dialogen med exploatören informerar om EU:s taxonomiförordning och att företagets möjlighet till att klassificeras som hållbar ökar om önskade åtgärder genomförs.

I de fall kommunal mark säljs till privata exploatörer bedöms förslaget från intervjuundersökningen som en bättre metod att markpriset anpassas efter huruvida kompensationsåtgärder genomförs och bekostas av exploatör eller inte jämfört med om kompensationsåtgärder finansieras med hjälp av vinsten från markförsäljningen. Möjligheten att använda olika markpriser bör utredas av kommunen, och ett högt exploateringstryck bedöms som rätt förutsättning för att metoden ska lyckas. Kommunen är ofta själv exploatör på kommunal mark och kommunen bör då föregå med gott exempel genom att genomföra och bekosta kompensationsåtgärder.

Ur kommunens perspektiv är ekologisk kompensation gynnsamt eftersom kompensationsåtgärder som skapar ekosystemtjänsterna skyfallshantering, svalka vid värmeböljor och kolinlagring leder till mer grönska i samhället, ökat välbefinnande hos invånarna och underlättar för en hållbar samhällsutveckling. Kompensationsåtgärderna bidrar även till Vision 2030 och de svenska miljömålen, minskar kommunens sårbarhet mot förutsedda climateffekter och kan potentiellt öka andelen hållbara verksamheter i kommunen.

Litteraturförteckning

- Bogren, J., Gustavsson, T., & Loman, G. (2019). *Klimatförändringar. Naturliga och antropogena orsaker* (4:2 uppl.). Lund: Studentlitteratur AB.
- Boverket (2015). *Förutsättningar för genomförande*. <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/detaljplan/temadelar-detaljplan/dagvatten-i-detaljplan/forutsattningar-for-genomforande/> [2023-04-13]
- Boverket (2019). *Andra aktörer*. <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/lov--byggande/roller-och-ansvar/andra-aktorer/> [2023-05-02]
- Boverket (2022a). *Användning av kvartersmark*. <https://www.boverket.se/sv/pbl-kunskapsbanken/planering/detaljplan/planbestammelser/anvandning-av-kvartersmark/#SnippetTab> [2023-04-03]
- Boverket (2022b). *Att reglera med planbestämmelser*. <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/detaljplan/planbestammelser/att-reglera-med-planbestammelser/> [2023-04-18]
- Ebenhard, T., Bergström, L., Hägerhäll, C., Johansson, M., Lennartsson, T., Sandström, C., Tunón, H., Öberg Ben Ammar, L. (2021). *Utarmning och restaurering av landekosystem. Ett svenskt perspektiv på IPBES-rapporten Land degradation and restoration* (Rapport 6948). Stockholm: Naturvårdsverket. <https://www.naturvardsverket.se/om-oss/publikationer/6900/utarmning-och-restaurering-av-landekosystem> [2023-03-29]
- Ekoplankompassen (2022a). *Vad är ekologisk kompensation?* <https://ekoplankompassen.se/om-ekologisk-kompensation-vad-ar-ekologisk-kompensation/> [2023-03-29]
- Ekoplankompassen (2022b). *Lagstiftning på området*. <https://ekoplankompassen.se/mer-information-lagstiftning/> [2023-03-31]
- Ekoplankompassen (2022c). *Varför ska man kompensera?* <https://ekoplankompassen.se/om-ekologisk-kompensation-varfor-ska-man-kompensera/> [2023-04-17]
- Ekoplankompassen (2022d). *Vem ska betala kompensationen?* <https://ekoplankompassen.se/hur-gor-man-vem-ska-betala/> [2023-05-10]
- EU (2020). *EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING (EU) 2020/852 av den 18 juni 2020 om inrättande av en ram för att underlätta hållbara investeringar och om ändring av förordning (EU) 2019/2088*. Bryssel: Europeiska unionens officiella tidning.

- Europeiska Kommissionen (2016). *Skydd av personuppgifter*.
https://web.archive.org/web/20170226073132/http://ec.europa.eu/justice/data-protection/index_en.htm [2023-05-05]
- Europeiska Kommissionen (u.å.). *Corporate social responsibility & Responsible business conduct*. https://single-market-economy.ec.europa.eu/industry/sustainability/corporate-social-responsibility-responsible-business-conduct_en [2023-04-26]
- Gabrielsson, J. W. (2022). *Svedala kommun om ekologisk kompensation i fysisk planering* [Video]. Hållbar Utveckling Skåne.
<https://www.youtube.com/watch?v=Nj3c0lQhkkw&t=98s> [2023-04-03]
- Göteborgs Stad (2018). *Kompensationsåtgärder för ekosystemtjänster i plan- och exploateringsprojekt i Göteborgs Stad*. Göteborg: Göteborgs Stad.
<https://ekoplankompassen.se/wp-content/uploads/2022/09/Kompensationsatgarderforekosystemtjansteriplan-ochexploateringsprojekt.pdf> [2023-04-03]
- Hasselberg, P., Johansson, H., Månsson, S., Roland, S., & Westlin, H. (2015). *Jordbruksmarkens värden*. Jönköping: Jordbruksverket.
<https://www2.jordbruksverket.se/download/18.352c057214f2288b85cf16be/1439541455348/ovr362.pdf> [2023-03-29]
- Höijer, K. & Terning, A. (2022). *Presentation av ekologisk kompensation i Sölvesborgs kommun*. Hållbar Utveckling Skåne. <https://ekoplankompassen.se/wp-content/uploads/2022/10/SA%C2%B6lvesborgs-presentation.pdf> [2023-04-03]
- Jasinski, K. (2022). *Västerås Stad om ekologisk kompensation i fysisk planering* [Video]. Hållbar Utveckling Skåne. <https://www.youtube.com/watch?v=3cYgMKUQdo0> [2023-04-05]
- Jönsson, K. I., Hasselström, L., Bengtsson, F., Björn, H., Cole, S., Doherty, H., Franzén, F., Kjeller, E., Lidfalk, S., Lindblom, E., Mellin, A., Pettersson, I., & Söderqvist, T. (2021). *Ekologisk kompensation som styrmedel i kommunal planering* (Rapport 6992). Stockholm: Naturvårdsverket. <https://ekoplankompassen.se/wp-content/uploads/2022/09/Municomps-slutrapport-2021.pdf>
- Kjeller, E. & Jönsson, K. I. (2021). *Analys av kompensationsfall i Helsingborgs och Lomma kommun. Delrapport 4:2 från forskningsprojektet Ekologisk kompensation som styrmedel – ett kommunperspektiv (MuniComp)*. Kristianstad: Kristianstad University Press. https://ekoplankompassen.se/wp-content/uploads/2022/09/MuniComp-delrapport-4_2_compressed.pdf [2023-04-01]
- Kjeller, E., Jönsson, K. I. & Franzén, F. (2021). *Analys av modellerna för kompensation i Helsingborg och Lomma kommun. Delrapport 4:1 från forskningsprojektet Ekologisk kompensation som styrmedel – ett kommunperspektiv (MuniComp)*. Kristianstad:

- Kristianstad University Press. https://ekoplankompassen.se/wp-content/uploads/2022/09/MuniComp-delrapport-4_1_compressed.pdf [2023-04-01]
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2017). *Den kvalitativa forskningsintervjun* (3 uppl.). Lund: Studentlitteratur AB.
- Linköpings kommun (2021). *Riktlinjer för ekologisk kompensation*. Linköping: Linköpings kommun.
<https://www.linkoping.se/contentassets/a01703ced8814df4a6d1eaef48ed05d2/riktlinjer-for-ekologisk-kompensation.pdf?49b515> [2023-04-03]
- Naturskyddsföreningen (2021). *Vad är ekosystemtjänster?*
<https://www.naturskyddsforeningen.se/faktablad/vad-ar-ekosystemtjanster/> [2023-05-10]
- Naturvårdsverket (2016). *Ekologisk kompensation. En vägledning om kompensation vid förlust av naturvärden* (Handbok 2016:1). Stockholm: Naturvårdsverket.
<https://www.naturvardsverket.se/om-oss/publikationer/0100/ekologisk-kompensation/> [2023-03-29]
- Naturvårdsverket (2017). *Ekosystemtjänstförteckning med inventering av dataunderlag* (Rapport 6797). Stockholm: Naturvårdsverket. <https://www.naturvardsverket.se/om-oss/publikationer/6700/ekosystemtjanstfor-teckning-med-inventering-av-datakallor/> [2023-03-29]
- Naturvårdsverket (2021). *Naturbaserade lösningar - ett verktyg för klimatanpassning och andra samhällsutmaningar* (Rapport 7016). Stockholm: Naturvårdsverket.
<https://www.naturvardsverket.se/om-oss/publikationer/7000/naturbaserade-losningar/> [2023-03-29]
- Naturvårdsverket (u.å. a). *Vad är ekosystemtjänster och varför behövs de?*
<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/mark-och-vattenanvandning/ekosystemtjanster/varfor-behovs-ekosystemtjanster/> [2023-03-29]
- Naturvårdsverket (u.å. b). *Konventionen om biologisk mångfald (CBD)*.
<https://www.naturvardsverket.se/om-miljoarbetet/internationellt-miljoarbete/internationella-miljokonventioner/konventionen-om-biologisk-mangfald-cbd/> [2023-05-19]
- Roos, A. N. (2023). *Identifiering av kompensationsåtgärder för klimatanpassning vid exploatering i Åstorps kommun* (Opublicerad rapport).
- SFS 1998: 808. *Miljöbalken*. Stockholm: Klimat- och näringslivsdepartementet.
- SFS 2010:900. *Plan- och bygglagen*. Stockholm: Landsbygds- och infrastrukturdepartementet SPN BB.

SLU (2019). *IPBES globala rapporten 2019 - slutsatser*.

<https://www.slu.se/centrumbildningar-och-projekt/centrum-for-biologisk-mangfald-cbm/verksamhet/internationell-verksamhet/ipbes/slutsatser-global-rapport-ipbes-2019/#:~:text=P%C3%A5%20land%20och%20i%20s%C3%B6tvatten%20%C3%A4r%20f%C3%B6r%C3%A4ndrad%20markan> [2023-03-29]

Svedala kommun (u.å.). *Mall KOMPENSATIONSÅTGÄRDER inför detaljplaneläggning av namn i ort*. Svedala: Svedala kommun.

<https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fekoplankompassen.se%2Fwp-content%2Fuploads%2F2022%2F09%2FKompensationsatgarder-infor-detaljplanering-mall.doc&wdOrigin=BROWSELINK> [2023-04-03]

Svedalas kommun (2018). *Översiktsplan 2018 - Miljö*.

<https://svedala.maps.arcgis.com/apps/MapSeries/index.html?appid=532be897d9fe48e89252e40300c06a91> [2023-04-14]

Sölvesborgs kommun (2020). *Vägledning för frivilliga kompensationsåtgärder i Sölvesborgs kommun*. Sölvesborg: Sölvesborgs kommun. <https://ekoplankompassen.se/wp-content/uploads/2022/09/Vagledning-for-kompensationsatgarder-version-1-antagen.pdf> [2023-04-03]

Sölvesborgs kommun (2021). *Planbeskrivning. Detaljplan för del av Istaby 11:3, Västra Torsö, Sölvesborgs kommun*. Sölvesborg: Sölvesborgs kommun.

[https://www.solvesborg.se/download/18.455ef1e717941d9e6bb1ed4d/1622720004804/Planbeskrivning%20Istaby%2011-3%20\(V.%20Tors%C3%B6\)%20antagande.pdf](https://www.solvesborg.se/download/18.455ef1e717941d9e6bb1ed4d/1622720004804/Planbeskrivning%20Istaby%2011-3%20(V.%20Tors%C3%B6)%20antagande.pdf) [2023-04-14]

Sölvesborgs kommun (2022a). *Detaljplan för del av Istaby 11:3, Västra Torsö*.

<https://www.solvesborg.se/bygga-bo-och-miljo/oversiktsplan-och-detaljplaner/detaljplaner-och-omradesbestammelser/pagaende-planarbeten/detaljplan-for-del-av-istaby-113-vastra-torso.html> [2023-04-14]

Sölvesborgs kommun (2022b). *Planbeskrivning. Detaljplan för del av Ljungalyckan 4, 5, 6, 7, 8 och del av Sölvesborg 3:1*. Sölvesborg: Sölvesborgs kommun.

<https://www.solvesborg.se/download/18.5b87d724181800f3b4f40a5/1656677781056/Planbeskrivning.pdf> [2023-04-14]

United Nations Industrial Development Organization (2023). *What is CSR?*

<https://www.unido.org/our-focus/advancing-economic-competitiveness/competitive-trade-capacities-and-corporate-responsibility/corporate-social-responsibility-market-integration/what-csr> [2023-04-18]

Västerås Stad (2015). *Balanseringsprinciper för natur- och kulturvärden i samband med exploatering och samhällsbyggnad*. Västerås: Västerås Stad.

<https://www.vasteras.se/download/18.cd745ad1610a438930984/1554824535397/Balanseringsprinciper%20f%C3%B6r%20natur%20och%20kulturv%C3%A4rden%20i%2>

Osamband%20med%20exploatering%20och%20samh%C3%A4llsbyggnad.pdf
[2023-04-03]

Åstorps kommun (2017). *Riktlinjer för markanvisnings- och exploateringsavtal*. Åstorp:
Åstorps kommun.

<https://astorp.se/download/18.355f08901715dd0ef335660/1586268172370/Riktlinjer%20f%C3%B6r%20markanvisnings-%20och%20exploateringsavtal.pdf> [2023-04-18]

Åstorps kommun (2023). *Vision 2030*. <https://astorp.se/kommun-och-politik/projekt-och-samarbeten/vision2030.html> [2023-05-10]